

Кіраль Анастасія Олександрівна

студентка

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Піддубна Оксана Михайлівна

науковий керівник

завідувач кафедри образотворчого мистецтва та дизайну,

кандидат педагогічних наук, доцент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Анотація. У статті здійснено теоретико-практичний аналіз проблеми формування креативності учнів у процесі навчання образотворчого мистецтва в закладах загальної середньої освіти. Розкрито сутність поняття креативності як інтегративної якості особистості, що поєднує когнітивні, емоційні та діяльнісні характеристики. Обґрунтовано значення творчих завдань як ефективного засобу розвитку дивергентного мислення, уяви, образного сприйняття та індивідуального стилю учнів. Проаналізовано педагогічні умови їх результативного застосування та визначено сучасні підходи до розвитку творчих здібностей школярів. Доведено, що систематичне використання творчих завдань сприяє активізації пізнавальної діяльності, підвищенню мотивації та формуванню здатності до самореалізації.

Ключові слова: креативність, творчі здібності, образотворче мистецтво, творчі завдання, уява, дивергентне мислення, навчальний процес.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується суттєвими змінами у підходах до навчання, що зумовлено потребами суспільства у творчих, ініціативних та самостійних особистостях. Перехід від традиційної репродуктивної моделі навчання до компетентнісної парадигми передбачає не лише засвоєння знань, а й формування здатності до їх творчого застосування. У цьому контексті особливого значення набуває проблема розвитку креативності учнів, яка розглядається як ключова характеристика сучасної особистості.

Креативність у психолого-педагогічній науці трактується як здатність до створення нового, оригінального продукту діяльності, що має індивідуальну та соціальну цінність. Вона включає в себе такі характеристики, як гнучкість мислення, здатність до асоціацій, уява, емоційна чутливість, самостійність та відкритість до нового досвіду. Важливо підкреслити, що креативність не є виключно вродженою властивістю, а формується та розвивається у процесі навчання за умов цілеспрямованого педагогічного впливу.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що проблема формування креативності учнів розглядається в межах педагогіки творчості, інноваційної освіти та мистецької педагогіки. У працях С. О. Сисоєвої обґрунтовано значення творчості як важливої умови особистісного розвитку, що пов'язана з формуванням самостійності, ініціативності та здатності до нестандартного мислення [1].

У дослідженні І. М. Дичківської розкрито роль інноваційних педагогічних технологій, які сприяють активізації пізнавальної діяльності та розвитку творчого мислення учнів [2]. Це дозволяє розглядати творчі завдання як ефективний засіб переходу від репродуктивного до продуктивного навчання.

Праці Л. М. Масол і Г. М. Падалки висвітлюють специфіку мистецької освіти як середовища розвитку уяви, емоційної сфери та художньо-образного мислення [3; 4]. Автори підкреслюють її значення у формуванні творчої особистості та здатності до самовираження.

Сучасні дослідження акцентують увагу на розвитку творчого потенціалу особистості в умовах оновлення мистецької освіти. Зокрема, у працях Г. В. Куниці, О. М. Піддубної, А. П. Максимчука підкреслено необхідність формування креативного мислення та творчої активності учнів [5]. Аналогічні ідеї простежуються у публікаціях О. М. Піддубної та співавторів, де розглянуто сучасні проблеми мистецької освіти та шляхи їх вирішення [6].

Особливу увагу приділено дослідженням, що безпосередньо стосуються розвитку креативності засобами образотворчого мистецтва. У роботах О. М. Піддубної та Т. В. Шмельової доведено ефективність художньо-практичної діяльності у формуванні творчого мислення [7], а у дослідженні О. М. Піддубної, Л. В. Базильчук, Б. В. Дробот обґрунтовано педагогічний потенціал творчих завдань як засобу розвитку креативності школярів [8].

Отже, наукові джерела підтверджують актуальність проблеми та свідчать про значний потенціал образотворчого мистецтва у розвитку креативності. Водночас питання системного використання творчих завдань потребує подальшого теоретичного й методичного уточнення.

Особливу роль у формуванні креативності відіграє образотворче мистецтво як навчальний предмет, що має потужний потенціал впливу на емоційно-ціннісну та когнітивну сфери особистості. У процесі художньої діяльності учні не лише засвоюють технічні навички, але й розвивають здатність до образного мислення, фантазії та інтерпретації навколишньої дійсності. Саме мистецтво створює умови для вільного самовираження, що є важливою передумовою розвитку творчих здібностей.

Ефективним засобом формування креативності у процесі навчання образотворчого мистецтва є використання творчих завдань. На відміну від традиційних вправ, що орієнтовані на відтворення зразка, творчі завдання передбачають відкритість результату, варіативність виконання та активну участь учнів у процесі пізнання. Вони стимулюють самостійність, сприяють розвитку уяви та формують здатність до нестандартного мислення.

Сутність творчих завдань полягає у створенні таких педагогічних ситуацій, у яких учень виступає активним суб'єктом діяльності, здатним до пошуку власних рішень. Виконання таких завдань передбачає не лише використання набутих знань, але й їх трансформацію та переосмислення. Це сприяє розвитку дивергентного мислення, яке є основою креативності та характеризується здатністю генерувати множинні варіанти розв'язання проблеми.

У практиці навчання образотворчого мистецтва широко використовуються різноманітні творчі завдання, спрямовані на розвиток різних аспектів творчих здібностей. Одним із ефективних видів є завдання на розвиток уяви, що передбачають створення нових образів на основі випадкових форм або трансформацію реальних об'єктів. Такі вправи активізують фантазію та сприяють формуванню здатності до образного мислення.

Важливе місце займають завдання, спрямовані на розвиток емоційної виразності. Вони передбачають передачу настрою та емоцій через колір, лінію та композицію. У процесі виконання таких завдань учні навчаються усвідомлювати власні емоції та виражати їх художніми засобами, що сприяє розвитку естетичного сприйняття та емоційної культури.

Не менш значущими є сюжетно-творчі завдання, які стимулюють створення власних художніх образів та історій. Теми на кшталт «Місто майбутнього», «Світ фантазії» або «Мій герой» дозволяють учням проявити індивідуальність та творчий потенціал. Виконання таких завдань сприяє розвитку уяви, самостійності та здатності до самовираження.

Значну роль у розвитку креативності відіграє також використання різноманітних художніх технік і матеріалів. Експериментування з різними способами зображення стимулює інтерес до творчої діяльності та сприяє відкриттю нових можливостей самовираження. Поєднання технік дозволяє учням формувати власний художній стиль, що є важливим показником розвитку креативності.

Ефективність використання творчих завдань значною мірою залежить від педагогічних умов їх реалізації. Однією з ключових умов є створення

сприятливого психологічного клімату, що передбачає атмосферу довіри, підтримки та відсутність страху помилки. Учні повинні відчувати свободу у вираженні власних ідей, оскільки саме це є основою творчого процесу.

Важливу роль відіграє також позиція вчителя, який має виступати не лише джерелом знань, а організатором творчої діяльності. Учитель повинен стимулювати пізнавальний інтерес, підтримувати ініціативу учнів та сприяти розвитку їхньої самостійності. Такий підхід відповідає сучасним освітнім тенденціям, що орієнтовані на активізацію ролі учня у навчальному процесі.

Сучасні педагогічні підходи, зокрема компетентнісний, особистісно орієнтований та інтегративний, створюють додаткові можливості для розвитку креативності. Вони передбачають поєднання різних видів діяльності, інтеграцію знань та використання інноваційних методів навчання. Особливу увагу приділяють проєктній діяльності, яка дозволяє учням реалізувати власні ідеї та отримати практичний результат.

Аналіз педагогічної практики свідчить, що систематичне використання творчих завдань позитивно впливає на розвиток учнів. Зокрема, спостерігається підвищення рівня творчої активності, зростання інтересу до навчання, формування самостійності та впевненості у власних можливостях. Учні стають більш відкритими до експериментування та проявляють здатність до нестандартного мислення.

Таким чином, творчі завдання виступають важливим інструментом формування креативності учнів у процесі навчання образотворчого мистецтва. Їх використання сприяє розвитку уяви, образного мислення та емоційної виразності, що є необхідними умовами становлення творчої особистості. Впровадження творчих завдань у навчальний процес забезпечує не лише підвищення якості освіти, але й підготовку учнів до активної участі в сучасному суспільстві, де креативність виступає однією з ключових компетентностей.

Отже, формування креативності учнів є важливим завданням сучасної освіти, що потребує системного підходу та використання ефективних педагогічних засобів. Образотворче мистецтво створює сприятливі умови для

розвитку творчих здібностей завдяки своїй емоційній та діяльній природі. Творчі завдання виступають одним із найбільш результативних інструментів розвитку креативності, оскільки стимулюють активну пізнавальну діяльність, сприяють самовираженню та формуванню індивідуального стилю учнів. Ефективність їх використання залежить від педагогічних умов, професійної майстерності вчителя та системності впровадження у навчальний процес.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості. Київ : Міленіум, 2006. 344 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.
3. Масол Л. М. Теорія і методика навчання мистецтва. Київ : Вища школа, 2006. 320 с.
4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва. Київ : Освіта України, 2008. 274 с.
5. Куниця Г. В., Піддубна О. М., Максимчук А. П. Мистецька освіта в Україні: розвиток творчого потенціалу особистості // Актуальні питання гуманітарних наук. 2025. Вип. 84, т. 2. С. 94-99. DOI: <https://doi.org/10.32782/uad.2025.4.11>
6. Піддубна О. М., Качерова О. Г., Герасименко К. М., Шостачук Т. В., Бовсунівська Н. М. Сучасна мистецька освіта: основні проблеми розвитку // Перспективи та інновації науки. 2025. № 5 (51). С. 1157-1176. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5\(51\)-1166-1176](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5(51)-1166-1176)
7. Піддубна О. М., Шмельова Т. В. Формування креативності майбутнього вчителя образотворчого мистецтва засобами педагогічного малюнка // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. 2018. Вип. 31 (41). С. 114-119.
8. Піддубна О. М., Базильчук Л. В., Дробот Б. В. Педагогічний потенціал образотворчого мистецтва у розвитку креативного мислення школярів

// Вісник науки та освіти. 2025. № 9 (39). С. 1616-1633.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-9\(39\)](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-9(39))